

Innst. 298 L

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 8:50 L (2014–2015)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Michael Tetzschner, Helge André Njåstad, Kenneth Svendsen, Geir S. Toskedal og André N. Skjelstad om endring i valgloven. Beslutningen om valg skal holdes over én eller to dager skal kunne treffes av bystyre/kommunestyre som alminnelig flertallsvedtak

Til Stortinget

Sammendrag

Forslagsstillerne fremmer forslag om at beslutning om valg skal holdes over én eller to dager skal kunne treffes av bystyre/kommunestyre som ordinært flertallsvedtak, og ikke som i dag, med tilslutning fra minst 1/3 av medlemmene.

Forslagsstillerne mener et vedtak med ikke ubetydelige økonomiske konsekvenser for en kommune, som andre forpliktelser som pådras kommunekassen, bør treffes som ordinært flertallsvedtak. Det er ikke forslagsstillernes intensjon å hindre de kommuner som ønsker det, å holde to dagers valgting også i fremtiden, men at kommunestyret må avgjøre dette ut fra lokale forhold og med alminnelig flertall.

Forslagsstillerne vil peke på at det også best samsvarer med prinsippet om lokaldemokrati at det er kommunestyrets flertall som kommer til uttrykk i de vedtak som fattes.

En forandring av regelen er lovteknisk enkel ved at det gjøres en strykning av en innskutt setning i valgloven § 9-2 annet ledd, som nå lyder:

«Kommunestyret kan selv, med tilslutning fra minst 1/3 av medlemmene, vedta at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndag

før den offisielle valgdagen. Vedtaket må treffes senest samtidig med budsjettet for det året valget skal holdes.»

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endring i lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven)

I

I lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven) skal § 9-2 annet ledd lyde:

Kommunestyret kan *selv vedta* at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndag før den offisielle valgdagen. Vedtaket må treffes senest samtidig med budsjettet for det året valget skal holdes.

II

Loven trer i kraft straks.»

Komiteens behandling

Komiteen oversendte i brev av 17. februar 2015 representantforslaget til Kommunal- og moderniseringsdepartementet ved statsråd Jan Tore Sanner for vurdering. Statsrådets uttalelse fremgår av vedlagte brev datert 3. mars 2015.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, lederen Martin Kolberg og Anne Odenmarck,

fra Høyre, Erik Skutle og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Tom E. B. Holthe og Helge Thorheim, fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Abid Q. Raja, fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Dokument 8:50 L (2014–2015).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener det er gode grunner til at et mindretall i et kommunestyre skal kunne kreve at det blir avholdt valgt i kommunen søndag før valgdagen. Da forslaget i sin tid var ute på høring uttalte blant annet Fylkesmannen i Oslo og Akershus:

«Muligheten for at et mindretall i kommunestyret kan beslutte at valglokalene holdes åpne til kl. 2100 på valgdagen vil kunne ha en positiv effekt på valgdeltakelsen, det antas at dette særlig vil kunne spille en rolle i de større kommunene. Likeens anser Fylkesmannen at adgangen for et mindretall i kommunestyret til å beslutte at valg skal avholdes over to dager, vil øke tilgjengeligheten til å avgi stemme ved valget for kommunens innbyggere.»

Flertallet registrerer at flere andre høringsinstanser brukte de samme argumentene og at kommunene som uttalte seg, var delt omtrent på midten i spørsmålet om mindretallsrettigheter. Flertallet registrerer at det også i andre deler av samfunnet er etablert mindretallsrettigheter, eksempelvis minoritetsvern, aksjonærlovgiving og tilsyn og kontroll av folkevalgte organ.

Flertallet mener forslagsstillernes økonomiske argumenter er oppkonstruerte. Frie valg er noe av det flotteste i vårt demokrati, og det er underlig å registrere at forslagsstillerne velger å peke på avvikling av valg som en økonomisk byrde for kommunene. Muligheten til å avgi stemme ved valg i Norge har blitt stadig bedre med årene gjennom blant annet utvidelse av tidsperioden for forhåndsstemming. Det er vanskelig å tolke forslagsstillernes intensjon annerledes enn at de ønsker å legge til rette for at færre kommuner avholder valg på søndagen før den offisielle valgdagen, og på den måten innskrenke tidsperioden det er mulig å avgi stemme.

Flertallet viser også til at det er et krav om at mindretallsforslaget må vedtas senest samtidig med budsjettet for valgåret. Men denne fristen mener flertallet kommunene vil få god mulighet til å planlegge hvordan de skal finansiere todagersvalg.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti

og Venstre støtter forslaget om at beslutning om valg skal holdes over én eller to dager heretter legges til bystyre/kommunestyre som ordinært flertallsvedtak, og ikke som i dag, med tilslutning fra minst 1/3 av medlemmene.

Disse medlemmer viser til at dette var normalordningen inntil man laget dagens konstruksjon, som det hevdes skal underbygge demokratiet. Men å overlate dette spørsmålet til å bli avgjort av et mindretall i kommunestyret mot flertallets vilje, kan neppe sies å være et godt eksempel på anvendelse av demokratiske prinsipper.

Disse medlemmer viser til at erfaringene ikke tyder på at valgdeltagelsen påvirkes av om valginget arrangeres over én eller to dager i den enkelte kommune.

Disse medlemmer viser også til at adgangen til forhåndsstemmegivning over tid er utvidet. Det ser en av den økende andelen forhåndsstemmer av samtlige avgitte stemmer.

Disse medlemmer vil hevde at adgangen til forhåndsstemmegivning, som er fastsatt gjennom sentrale bestemmelser, foruten de lokale stemmeberettigede også ivaretar behovet for de velgere som ikke er i egen kommune på valgdagen. Dette er langt det betydeligste tiltaket i nyere tid for å skape god anledning for velgerne til å stemme. Todagersvalg er med utviklingen blitt av mer marginal betydning.

Disse medlemmer vil anta at hvis todagersvalg hadde vært av nevneverdig betydning for valgdeltagelsen, ville det vært gitt nasjonale direktiver om dette. Nettopp fordi mange kommuner mener dagens ordning binder opp mannskap og ressurser i forhold til det som oppnås, er det rimelig å la denne diskusjonen utfolde seg i det berørte kommunestyret, og der etterprøve etter beste skjønn og overbevisning blant annet de argumenter som fremkommer av de foregående merknadene fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Disse medlemmer vil understreke at når myndigheten til å treffe beslutning om å ha én- eller todagersvalg er lagt til kommunene, er det best i samsvar med demokratiske prinsipper at vedtaket treffes som ordinært flertallsvedtak.

Disse medlemmer vil hevde at selv om man finner plass til en aktivitet med ikke ubetydelige økonomiske konsekvenser for en kommune, er prinsippet at det er flertallet, og ikke mindretallet som har fullmakt til å pådra kommunekassen utgifter i konkurranse med andre formål.

Disse medlemmer vil avslutningsvis understreke at forslaget er nøytralt med hensyn til om valginget skal holdes over én eller to dager og at de kommuner som ønsker det, vil bestemme dette for frem-

tiden, dog med alminnelig flertall som i alle andre saker.

Disse medlemmer viser til uttalelse av 3. mars 2015 fra kommunal- og moderniseringsministeren som peker på at kommuneloven § 35 nr. 1 bør endres som en følge av endringen i valgloven § 9-2 annet ledd. Kommuneloven § 35 nr. 1 har følgende formulering:

«Vedtak treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet følger av denne lov eller av valgloven § 9-2 annet ledd eller § 9-3 annet ledd. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.»

Disse medlemmer vil fremme forslag til en endring av § 35 nr. 1 i kommuneloven, som innholdsmessig innebærer at henvisningen til valgloven § 9-2 annet ledd utgår.

Disse medlemmer viser til at endringen er av teknisk karakter og ikke har andre regeltekniske virkninger enn å realisere forslaget fra forslagsstillerne, og at departementet for øvrig ikke hadde innvendinger mot endringen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Vedtak til lov
om endring i valgloven mv.

I

I lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven) skal § 9-2 annet ledd lyde:

Kommunestyret kan *selv vedta* at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen. Vedtaket må treffes senest samtidig med budsjettet for det året valget skal holdes.

II

I lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) skal § 35 nr. 1 lyde:

1. Vedtak treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet følger av denne lov eller av valgloven § 9-3 annet ledd. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.

III

Loven trer i kraft straks.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Vedtak til lov
om endring i valgloven mv.

I

I lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven) skal § 9-2 annet ledd lyde:

Kommunestyret kan *selv vedta* at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen. Vedtaket må treffes senest samtidig med budsjettet for det året valget skal holdes.

II

I lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) skal § 35 nr. 1 lyde:

1. Vedtak treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet følger av denne lov eller av valgloven § 9-3 annet ledd. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.

III

Loven trer i kraft straks.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og ber Stortinget gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:50 L (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur,

Michael Tetzschner, Helge André Njåstad, Kenneth Svendsen, Geir S. Toskedal og André N. Skjelstad om endring i valgloven. Beslutningen om valg skal holdes over én eller to dager skal kunne treffes av bystyre/kommunestyre som alminnelig flertallsvedtak – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 19. mai 2016

Martin Kolberg

leder og ordfører

Vedlegg**Brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråden til kontroll- og konstitusjonskomiteen, datert 3. mars 2015****Uttalelse til representantforslag 8:50 L (2014-2015) - Stortingets kontroll- og konstitusjonskomitee**

Jeg viser til brev fra kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 17. februar 2015 der det bes om departementets uttalelse i følgende sak komiteen har til behandling:

"Representantforslag 50 L (2014-2015) fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Michael Tetzschner, Helge Andre Njåstad, Kenneth Svendsen, Geir S. Toskedal og Andre N. Skjelstad om endring i valgloven. Beslutning om valg skal holdes over en eller to dager skal kunne treffes av bystyre/kommunestyre som alminnelig flertallsvedtak."

Jeg har ingen merknader til innholdet i forslaget.

Etter gjeldene rett kan kommunene fatte mindretallsvedtak om valg skal holdes over en eller to dager. Et slikt vedtak må treffes senest samtidig med budsjettet for det året valget skal holdes. For kommune-

styre- og fylkestingsvalget i 2015 har eventuelle mindretallsvedtak allerede blitt fattet i forbindelse med budsjettbehandlingen før årsskiftet.

Dersom den foreslåtte lovendringen vedtas og trer i kraft i løpet av våren 2015, vil ikke kommunene kunne fatte vedtak med alminnelig flertall før valget i september 2015.

Valgloven § 9-2 annet ledd har vært tolket og praktisert slik at dersom et flertall i kommunestyret ønsker å holde todagens valg, kan kommunestyret treffe vedtak om dette også etter at budsjettet er vedtatt. Etter den nye regelen må et slikt vedtak fattes ved budsjettbehandlingen.

Jeg ønsker å gjøre komiteen oppmerksom på at kommuneloven § 35 nr 1 som lyder "*Vedtak treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet følger av denne lov eller av valgloven § 9-2 annet ledd eller § 9-3 annet ledd. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.*", bør endres.

